

بررسی ارقام مختلف یونجه از لحاظ عملکردهای گل ماده خشک، پروتئین و برگ در باجگاه

Total dry matter protein and leaf yields of different alfalfa cultivars at Bajgah

جعفر بحرانی^۱ و رحیم ایزدی فر^۲

چکیده

جهت ارزیابی عملکردهای گل ماده خشک، پروتئین و برگ ۸ رقم یونجه (۷ رقم ایرانی و رقم مانویا) آزمایش سه ساله‌ای (۷۵-۱۳۷۳) به صورت طرح بلوک‌های کامل تصادفی با چهار تکرار در گوشه یک مزرعه تولیدی علوفه یونجه در محل باجگاه اجرا گردید. میانگین میزان گل ماده خشک علوفه (چهارچین) ارقام مختلف در سه سال نشان داد که بین ارقام اختلافات معنی‌داری وجود داشت و به ترتیب ارقام بمی، همدانی و زمرد شیراز دارای بالاترین عملکرد بودند. عملکرد کلیه ارقام در بهار حداکثر بود، در تابستان کاهش یافت و در شهریور ماه مجدداً بالا رفت همچنین عملکرد در سال اول استقرار گیاهان کم بود، در سال دوم به حداکثر رسید و در سال سوم به صورت ناگهانی کاهش یافت. در عین حال رقم بمی نسبت به سایر ارقام در سال سوم از کاهش عملکرد کمتری برخوردار بود. همچنین ارقام مختلف یونجه از لحاظ عملکردهای پروتئین خام و برگ اختلاف معنی‌داری با هم داشتند. در مجموع رقم بمی با دارا بودن عملکردهای گل ماده خشک، پروتئین و برگ بیشتر به عنوان رقم مورد توصیه جهت کشت در ناحیه شناخته شد.

مقدمه

۱۳۶۳)، در مشهد در مقایسه ۱۲ رقم یونجه (کوچکی همکاران، ۱۳۶۶)، در اهواز در سه سال آزمایش روی پنج رقم یونجه (بحرانی، ۱۳۶۸)، در کرج در مقایسه ۲۴ رقم یونجه (یزدی‌صمدی، ۱۳۷۳) و در شیراز روی ۱۸ رقم (اشرف و مهدیزاده، ۱۳۶۸) از ارقام یونجه‌های ایرانی و وارداتی به ترتیب هر کدام شامل قره یونجه، همدانی، یزدی، آل یونیکو، بمی، دیابلوردو، بمی (کرمان) و بالاخره رقم زمرد شیراز دارای عملکرد علوفه خشک و در مواردی کیفیت علوفه‌ای مناسبی بوده‌اند. در اغلب آزمایش‌های انجام شده در کشور ما ارقام ایرانی در مقایسه با ارقام وارداتی برتری نسبی داشته‌اند (اشرف و مهدیزاده، ۱۳۶۸، بحرانی، ۱۳۶۸ و ولی‌زاده و رحیم‌زاده خوئی، ۱۳۶۳).

یونجه (*Medicago sativa* L.) از محصولات علوفه‌ای عمده کشور است که در سال ۱۳۷۵ همراه با سایر گیاهان علوفه‌ای جمعاً در سطحی معادل ۹۷۶ هزار هکتار در کشور کشت شده است که بیش از نیمی از این سطح کشت مربوط به یونجه می‌باشد (اداره آمار، ۱۳۷۶). این گیاه از قدیم در مناطق مختلف کشور کشت می‌شده است، اما در مورد اختلاف عملکرد علوفه، محصول‌دهی در طول سال و کیفیت علوفه به ویژه در استان فارس گزارش‌های چندانی ارائه نشده است. در عین حال در بعضی مناطق کشور روی ویژگی‌های زراعی، مرفولوژیک و کیفیت علوفه بعضی از ارقام یونجه‌های ایرانی و وارداتی بررسی‌هایی نیز انجام شده است. در تبریز طی سه سال آزمایش روی پنج رقم یونجه (ولی‌زاده و رحیم‌زاده خوئی،

ساراج (Saraj, 1987) در مقایسه پنج رقم یونجه